Là m t ngh nhân tâm huy t v i ngh d t l a V n Phúc, ông đ c t ng nhi u danh hi u nh : ngh nhân "Bàn Tay Vàng", "Doanh nhân tiêu bi u 1000 năm Thăng Long - Hà N i". Ông cũng là m t đ i bi u c a Th đô tham d Đ i h i thi đua yêu n c "Tu i cao - g ng sáng" l n th hai, do H i Ng i cao tu i Vi t Nam v a t ch c t i Hà N i. Đó là ngh nhân Nguy n H u Ch nh làng ngh d t l a V n Phúc (Hà Đông, Hà N i).

C cu c đ i g n bó v i ngh d t

Đ n thăm ngh nhân Nguy n H u Ch nh nhà riêng c a ông, chúng tôi th y ông cùng v và con trai ông đang lúi húi bên khung d t chu n b cho m u hoa văn chào m ng 1000 năm Thăng Long - Hà N i. Ông là m t trong 3 ngh nhân cao tu i có nhi u kinh nghi m và đóng góp cho làng ngh V n Phúc. Ti ng lách cách c a máy d t l a v i ông vô cùng thân thu c. C cu c đ i ông g n bó v i ngh d t. Trong su t 20 năm (t năm 1969 đ n 1989), ông tham gia xây d ng và lãnh đ o Xí nghi p D t S n La. Do có công phát tri n s n ph m th c m c a đ ng bào các dân t c thi u s S n La, ông đ c UBND t nh t ng b ng "Lao đ ng sáng t o". V i kinh nghi m nhi u năm trong ngh d t, ông góp ph n đ u t thi t b , chuy n giao k thu t giúp đ ng bào Ninh Thu n d t th c m t khó h p sang kh r ng.

Năm 1990, ngh h u tr v đ a ph ng đúng vào th i đi m nhà n c xóa b c ch bao c p, ông đã cùng các ngh nhân tâm huy t ph c h i ngh d t l a V n Phúc truy n th ng c a đ a ph ng. Đ n năm 2001, s máy d t V n Phúc đã lên t i h n 1000 máy, s n l ng đ t t i h n 2,5 tri u mét/ năm, nh ng còn thi u th tr ng tiêu th . Lãnh đ o đ a ph ng quy t đ nh cho thành l p Hi p h i làng ngh V n Phúc đ qu n lý s n xu t và qu ng bá, tuyên truy n, xây d ng th tr ng n i đ a, thu hút khách du l ch. Ông Nguy n H u Ch nh đ c b u là Ch t ch Hi p h i và gi ch c này trong 9 năm li n. Theo ông, đi u quan tr ng nh t là các h s n xu t trong làng V n Phúc đ u ph i ý th c đ c vi c phát huy th ng hi u, ch tín c a ngh truy n th ng:

"Ng i dân làng c a chúng tôi có tay ngh khéo, chính xác nó là k năng x lý v t t m khi đi vào s n xu t nên gi đ c nhi u đ i. Cách x lý t t m là ph i l a ch n lo i t đ d t s n ph m, đ đ u gi ng nhau. Đ s d ng l ng s i t ph i có 4 nghìn đ n 8 nghìn s i. Vi c l a

chọn sợi tơ đòi hỏi kỹ năng của người làm, thì khi ra sản phẩm mới bảo đảm được. Hoa văn do những nghệ nhân của làng nghề có kinh nghiệm thiết kế mẫu, chúng tôi phối kết hợp giữa truyền thống và hiện đại để trên cơ sở dung hòa được cả hai cái, làm thế nào đó để người tiêu dùng ưa chuộng, đấy là cả quá trình nghiên cứu, tìm ra mẫu đáp ứng được cả hai mặt". Ông Nguyễn Hữu Chỉnh tâm sự.

Cũng theo nghệ nhân năm nay đã ở tuổi 73 này, hiện nay trên thị trường có nhiều sản phẩm lụa của các nước như: Trung Quốc, Hàn Quốc, Ấn Độ... nhưng điều quan trọng là chúng ta phải phát triển các mặt hàng mang tính Việt Nam thuần túy, từ đó khẳng định thương hiệu sản phẩm của mình. Cùng với việc thiết kế các mẫu mã mới, nghệ nhân Nguyễn Hữu Chỉnh đã nghiên cứu thành công thuốc nhuộm có độ bền màu cao, đồng thời tổ chức một khóa học cho anh chị em làm nghề thợ nhuộm trong làng về kỹ thuật này để sản phẩm của lụa Vạn Phúc được nâng lên.

Đối mặt với khó khăn

Những lúc cao điểm nhất nhà nghệ nhân Nguyễn Hữu Chính có 8 máy dệt, phải thuê 5-6 thợ. Nhưng trong vòng hai năm trở lại đây, giá nguyên liệu ngày càng cao, (thậm chí tăng gần gấp đôi), sản xuất không có lãi, nên gia đình ông chỉ hoạt động 2-3 máy, con cháu trong nhà làm là chính.

Vợ chồng nghệ nhân Nguyễn Hữu Chỉnh sinh được 5 người con (2 trai, 3 gái), ai cũng thành thạo nghề dệt. Theo anh Nguyễn Văn Hòa - con trai thứ hai của ông Chỉnh, từ ngày đi học phổ thông, anh đã làm nghề cùng gia đình. Theo anh, đây là nghề truyền thống của gia đình nên anh luôn luôn tâm niệm phải gìn giữ và phát triển. Và anh đã học được ở người cha của mình những kỹ năng và đặc tính của nghề nghiệp, đồng thời áp dụng khoa học - kỹ thuật để cho ra đời những sản phẩm với chất lượng tốt hơn và hiệu quả nhanh hơn.

"Chúng tôi học nhiều những cái bố tôi đã lại, truyền lại cho tôi về kỹ năng và đặc tính của nghề nghiệp, đó là tính kiên trì và lòng kiên nhẫn của nghề nghiệp. Trước tiên muốn giữ được chất lượng một hàng tơ tằm của Hà Đông, mình phải chọn nguyên liệu tốt, bền đẹp tiêu chuẩn. Những sợi tơ không đạt tiêu chuẩn thì mình không sản xuất. Phải giữ thương hiệu của làng Vạn Phúc. Là người trẻ tuổi , mình cũng tiếp cận với công nghệ hiện đại. Thông qua một số anh em làm nghề mình cũng học hỏi thêm và làm thành công trên máy không thoi (máy kiểm) - loại máy dệt bán công nghiệp, khi mình áp dụng trên sản phẩm lụa tơ tằm, hiệu quả nhanh hơn và chất lượng tốt hơn". Anh Nguyễn Văn Hòa nói.

Hiệp hội Làng nghề Vạn Phúc hiện có khoảng 500 hội viên. Mỗi năm Hiệp hội sản xuất được khoảng 2 triệu mét lụa. Năm ngoái, Hiệp hội sản xuất được khoảng 2 triệu 2 mét và phấn đấu năm nay được khoảng 2,4 triệu mét. Doanh thu hàng năm được từ 40 đến 50 tỷ đồng, giải quyết cho 1.500 lao động có công ăn việc làm. Theo ông Nguyễn Văn Hùng - Phó Chủ tịch Hiệp hội làng nghề Vạn Phúc, Chủ nhiệm HTX dệt lụa Vạn Phúc, làng nghề Vạn Phúc hiện gặp khó khăn về thị trường tiêu thụ, vốn và mặt bằng sản xuất. Nhưng Hiệp hội nói riêng và làng nghề nói chung quyết tâm vượt lên những khó khăn này để duy trì nghề truyền thống và thương hiệu lụa Vạn Phúc. Trong đó, các nghệ nhân cao tuổi như ông Nguyễn Hữu Chỉnh thực sự giữ vai trò đầu tàu để truyền bá kỹ năng nghề nghiệp, bảo tồn và phát triển những mặt hàng đặc đáo của làng nghề.

Tâm huyết với những sản phẩm của Thăng Long 1000 văn hiến

Từ xa xưa, sản phẩm lụa Vạn Phúc đã nổi tiếng trong và ngoài nước, đã đi vào những câu ca dao, dân ca. Chẳng hạn câu: "Chiếu Nga Sơn, gạch Bát Tràng/ Vải tơ Nam Định, lụa hàng Hà Đông".

Phát huy vai trò "Tuổi cao - Gương sáng", "Tuổi cao chí khí càng cao" của lớp người cao tuổi Thủ đô, các nghệ nhân cao tuổi như ông Nguyễn Hữu Chỉnh vẫn miệt mài với nghề dệt. Ông thường xuyên nghiên cứu cho ra đời nhiều mẫu hoa văn mới, được thị trường ưa chuộng. Trong vòng hai năm gần đây, ông cho ra đời 3 mẫu hoa văn mới là: mẫu hoa ban, đoạt Giải thưởng quốc gia, mẫu hoa loa kèn và mới đây nhất là mẫu Long Vân, hưởng ứng cuộc thi sáng tác mẫu sản phẩm thủ công, mỹ nghệ chào mừng Đại lễ 1000 năm Thăng Long - Hà Nội. Việc nghiên cứu mỗi mẫu hoa văn mới, theo nghệ nhân Nguyễn Hữu Chỉnh, cũng hết sức kỳ công: " *Sau khi nghiên cứu nhu cầu của thị trường thì mình vẽ bằng tay trên giấy, phải nhìn thấy mẫu hoa văn hài hòa. Điều này đòi hỏi người thiết kế phải có kiến thức về một mỹ thuật, nhất là mỹ thuật công nghiệp. Sau đó, đưa mẫu đó vào máy vi tính để phân tích những điểm nọi, rồi chuyển từ kết quả đó để đục bìa, đưa lên máy thì nó sẽ thành hoa".*

Dù còn nhiều khó khăn, trăn trở, nhưng với những nghệ nhân tâm huyết với nghề như ông Chỉnh, ông luôn tâm niệm việc gìn giữ và truyền lại bí quyết từ thế hệ này sang thế hệ khác là trách nhiệm của mình. Những mong muốn, kiến nghị của ông cũng là nhằm để làng nghề ngày càng phát triển hơn.

"V i làng ngh tr i qua lâu đ i, nh ng hi n nay đ ng tr c kinh t th tr ng thì luôn luôn ch u s th thách v i th tr ng, giá đ u vào b tác đ ng b i nhi u th nh giá đi n, giá xăng d u lên, nguyên li u đ u vào lên, t đó tác đ ng t i giá thành, nh h ng t i quá trình s n xu t. Trong khi đó l i ph i c nh tranh v i các s n ph m may m c khác trong th tr ng nên cũng gây khó khăn trong quá trình s n xu t và m t b ng s n xu t thì ch t h p khi n các h v a ăn , v a s n xu t m t ch , nên nh h ng nhi u. Bên c nh đó, ch a th x lý ô nhi m môi tr ng vì t ch c s n xu t phân tán". Ngh nhân Nguy n H u Ch nh nêu suy nghĩ.

Trong x ng d t c a gia đình ngh nhân Nguy n H u Ch nh và nhi u gia đình khác làng V n Phúc ti ng máy v n r n rã. Tình yêu đ i v i ngh truy n th ng nh m t ngu n m ch ch y t th h này sang th h khác, góp ph n t o d ng và duy trì nh ng giá tr đ c đáo c a Hà N i hôm qua, hôm nay và mai sau.../.

- Mai H ng -